

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Lee
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Un mecenate al amvonului.

—10,000 coroane pentru predica bisericească.—

De Un profesor.

Sibiu, 25 Ianarie.

Este negreșit un îmbucurător semn al vremii donațiunea de 10,000 coroane, făcută de notarul *Dimitrie Ardelean* cu menirea de a contribui la promovarea predicii în bisericile românești. Faptul, că această donațiune vine dela un notar și nu dela un preot, episcop sau altă față bisericească, ar putea fi interpretat și ca un fel de muștrare pentru ceice n'au dat atențiunea cuvenită chemării lor de predicatori. Dar este de sigur neîntemeiată afirmațiunea că „pentru promovarea acestei probleme de cel mai înalt interes pentru viața morală a poporului nostru *nu s'a făcut nicăiri nimic ceva de însemnătate*”. Nepăsarea unor cercuri conducătoare față de această problemă de viață a bisericii noastre nu poate servi ca îndreptățire pentru generalizarea unei afirmațiuni atât de grave.

Este adevărat, că „prin coloanele revistelor bisericești și la întruniri preoțești teza cea mai predilectă, dar cea mai puțin rezoluită este predica bisericească”. Nu e însă tot atât de adevărat că „prin birourile cam anticvate ale consistoarelor noastre ar forma această teză obiect de preocupatiune satornică, deoarece — durere — prea puțini se găsesc prin aceste birouri, cărora să nu le poată fi adresat cu deplină asprime cuvântul de muștrare al Mântuitorului: „Marto, Marto, te grijești și spre multe te silești, ci *un lucru trebuiește*”. Acest lucru trebuitor mai

presus de toate „concluzele” și „elenchurile” îl pierd cu desăvârșire din vedere mulți dintre ceice se bucură de reputația unor buni birocrati și administratori, fiindcă ochiul lor pierdut totdeauna asupra numerelor din *protocol* și-a pierdut facultatea de a se înălța spre cele cerești, ca să poată privi cu înțelegere dreaptă problemele vecinice ale vieții sufletești și să poată afla mijloacele de lipsă pentru înfăptuirea acelu *un* lucru, care după tâlcul sfinților părinți este: a sluji lui Dumnezeu și a mântui sufletele.

În nici o ramură a vieții sufletești birocratismul, înțepenit în câteva formule seci și stereotipe, n'a putut să producă rezultate apreciable.

Dar mai condamnabilă și mai păgubitoare, decât oriunde, este concepția strict birocratică și administrativă, când se înstăpânește cu povara ei de plumb asupra vieții bisericești. Numai această nefericită concepție poate fi sorginea faptului măhnitor, că în anul Domnului 1915 în cea mai de frunte catedrală românească din această țară nu a răsunat nici măcar în ziua de Crăciun predica dorită, cu toate că dintre cei 7 preoți slujitori — oricare ar fi fost capabil să rotească o predică înălțătoare, cum o cerea solemnitatea zilei și cum de sigur ar fi fost în drept să o pretindă mulțimea ascultătorilor! Dar *Măria Sa protocolul* și „*Nesemnăticia Sa*” tipicul, se vede că nu impun rostirea predicii nici în ziua de Crăciun.

Și e nespus de trist că între conducătorii unei biserici se mai pot găsi și în veacul al XX-lea slujitori ai altarului, cari cred că și-au făcut datoria deplin *cetind* în taină sau

cu glas mare slujba din Liturghier. Doar foaia bisericească „Telegraful Român”, care se tipărește în nemijlocita vecinătate a acestei catedrale spunea nu demult cu toată hotărârea, că numai *preoții, cari predică regulat și sistematic, își fac datoria deplin, iar ceice nu predică, se fac nevrednici de chemarea lor, luând îndeșert numele și darul preoțesc.**)

Dar cu toate acestea este neîntemeiată generalizarea afirmațiunii, că *nicăiri* nu s'ar fi făcut *nimic* de însemnătate pentru promovarea predicii în biserică noastră. Dacă nici unul din cei 7 preoți mari n'a aflat de cuviință a predica la Crăciun în catedrala din Sibiu, în schimb s'a predicat frumos și cu înălțător avânt creștinesc în catedrala din Arad și Caransebeș, precum și în multe alte biserici dela orașe și dela sate. Dacă consistoarele nu mai găsesc răgaz de a se îndeletnici și cu cerințele, pe cari timpul modern le formulează față de orice predică acceptabilă, s'au găsit câțiva preoți la sate, cari nu s'au mulțumit a discuta în mod teoretic problema predicii bisericești, ci au făcut să răsune amvoanele, au adunat chiar mijloacele pecuniare de lipsă pentru a-și publica predicile rostite, au întemeiat anume fond spre acest scop și au pornit o bibliotecă populară de propagandă religioasă și culturală, răspândind până acum zeci de mii de broșuri printre credincioșii lor însetați de sfânta sete duhovnicească după cuvântul lui Dumnezeu, cel coborât pe înțelesul tuturor, ca să poată da viață și tărie. Iar revistele bisericești săvârșesc de ani de zile o muncă destul de însemnată, îmbărbă-

*) Tel. Rom. 1915 nr. 92 p. 370.

Venitură, sau Tulbură-țară.

Ca un fur ce-ți intră 'n casă
Pe furis, neobservat,
Astfel și tu venitură
Te vârâș la noi în sat.

Ai cercat în dreapta 'n stânga,
Ai băgat de seamă bine...
Ne-ai văzut stările noastre
Și-ai gândit: *Aci-i de mine!*

Și 'ntr'o bună dimineață,
Nepoftit și nechemat —
Ca o stelniță*) flămândă
Te 'ncuibăș la noi în sat!

Și nici nu e mult de-atuncea,
Abia de-a trecut un an!
Azi în sat la noi străine
Te crezi cel dintâiu sătean!

Ei, dar după-un an de zile
Și noi te știm ce plătești:
N'ai venit să ne faci bine,
Ai venit să ne beleşti!

*) Ploșniță.

Numărul popular pe 1 an 4 cor.

Cu otrăvurile tale,
Nu numai că ne despoi
De haine și de bucate,
Bei și sângele din noi!

Și tot cu tine străine
Ai adus și ura 'n sat;
Stricând pacea și liniștea
Între soață și bărbat!

Apoi: foc, mânie, vrajbă;
Câte rele și nevoi...
Toate-acelea, tu străine
Le-ai adus în sat la noi!

Ba avuș chiar îndrăsneala,
Tu străin adus de vânt —
Să-ți bați joc de limba noastră
De ce-avem mai drag mai sfânt!

Pân'aci! Dar mai departe
De azi, n'ai cu noi nimic —
Dar nici noi cu tine, — numai
Vrem să mai vorbim un pic:

Te 'ntrebăm atâta numai:
Cine ești? Ne spune nouă,
Și de unde ești? Răspunde,
Dar pe scurt: pe una, două!

Pretul unui exemplar 10 fileri.

Încă tot mai stai pe gânduri?...
...Nu răspunzi? Atuncea ține:
Na o palmă, încă una,
Mai na una dela mine!...

Răspund io... și hai la fugă...
Dar sătenii după el...
Și numai așa putură
Scăpa satul de-un mișel!

Urvîșul-de-Belus, 1916.

Isaila Marole.

O dragoste pierdută.

— Povestire din războiul actual. —

Voinicii satului erau toți în horă. Era chiar o Duminică după amiază, când veni porunca de mobilizare. Toți așteptau ordinul, după ce cetiseră prin gazete că se învrăjbiseră toți domitorii Europei, dar că așa iute să ajungă să vorbiască tunurile tot nu puteau crede. Acum însă când se vesti cu toba că mâne au să se prezinte fiecare la locul de concentrare la care aparține, toată veselia încetă așa ca și cum o mașinărie se oprește deodată brusc. Toți se împrăștiară cu gândul ca dimineață la orele 7 să se adune la casa comunală și să plece.

Numărul popular pe 1/2, 2 coroane

tând preoțimea să predice *cât mai des* și *cât mai bine*, laudând pe cei harnici și muștrând pe cei nepăsători.

Adevărat, că în timpul din urmă s'au scris în aceste reviste cuvinte de o asprime surprinzătoare contra nepăsării, ce s'a încuibat la conducerea unor eparhii și în unele cercuri preoțești față de cea mai importantă problemă a chemării creștinești. Așa d. e. în revista din Blaj „Cultura Creștină” (1915 pag. 603—604) un profesor de religie scrie următoarele: „Dumnezeu mă ierte, dar eu unul am impresia, că biserica noastră (gr.-cat.), așa cum e acum, s'a abătut dela chemarea ei *primordială*: aceea de a *invăța* („Mergând învățați!”) *Biserica noastră mai mult numai botează și rezolvă, acte, dar învățătura dă foarte puțină*...”

Și, ca să nu se creadă că am vrea să învinșim numai preoții unei confesiuni, vom cita imediat și din „Revista Teologică” dela Sibiu următoarea mărturisire dureroasă (1915 pag. 313): „Învățăturile, ce se cuprind în ectenii, în Evanghelie, în Apostol și în multe cântări din Dumineci și sărbători, numai foarte puțin preoți le explică în biserică. Cei mai mulți le lasă în grija credincioșilor, ca fiecare să le înțeleagă „cum îl tae capul”... Dela slujba botezului cei mai mulți preoți nu se interesează de liii lor sufletești, până ce aceștia vin să ceară binecuvântarea căsătoriei, ca așa nepregătiți, decât poate prin *unicul cuvânt de învățătura, ce se dă pe alocurea cu prilejul nunții*, să-i introduci în marea vieții, tulburată de viitorul ispitelor”...

Cel mai eficace mijloc pentru îndreptarea acestor triste stări este predica sistematică, îndrumată înțelepțește și controlată cu toată seriozitatea din partea superiorilor. Nu știm, dacă se face undeva acest control? Știu consistențelor noastre despre fiecare preot, câte predici a *rostit* într'un an și *cum*? Se poartă despre aceasta *registre de evidență* la vre-un oficiu protopopesc, cum se poartă d. e. despre activitatea învățătorilor și despre rezultatul învățământului din școlile noastre?

Am dori să avem un răspuns documentat la această întrebare de o extraordinară greu-

tate. Să nu ni se spună, că în bisericile noastre se citește și astăzi *cazania*, până când preotul botează sau unge cu sf. mir, căci acest răspuns ar constitui el însuș cel mai dureros atestat de paupertate intelectuală pentru preoțimea de astăzi.

Imprejurările vieții de acum cer *predici*, cari trebuiesc să se deosebească în multe privințe de *cazaniile* străvechi. În această materie a exprimat destul de clar *cerința vremii de azi* revista din Arad — *Biserica și Școala* (an. 35 pag. 4.) în următoarele:

„Astăzi, când împrejurările de viață ale credincioșilor noștri s'au schimbat radical în urma contactului cu neamuri și obiceiuri străine, activitatea preoțimei, care se resumă mai ales în săvârșirea scrupuloasă a formelor externe, *nu mai satisfacă*. Ai rostit ecteniile cu o forță de artist, ai stors admirație prin sonoritatea vocii tale? Foarte frumos, foarte util, *dar e puțin!* Toate acestea erau îndestulătoare de mult, de mult pe vremea cucernicilor preoți *azbuchizători de molitvelnice*, când fiii bisericii românești nu trăiau în atmosfera contagiată de noroiul zilelor de față.

„Da, împrejurările s'au schimbat și în fața noii situații nu putem rămânea indiferenți. *Se impune o acțiune mai intensivă prin grai viu. Numai predica va fi salvatoarea credinței și bisericii creștine*, dar *nu predica ticluită după formularele stereotipe de până aci*, predica cu conținut teoretic și abstract, ci *cuvântările bisericesti inspirate de sbucimările vieții actuale*, cuvântările cari se vor face ecoul problemelor etice-sociale ale prezentului, bine înțeles a acelor probleme, cari nu jignesc concepția creștinească a vieții. *Cădrele religiounii creștine sunt așa de ample, ca să poată* cuprinde chestiunile sociale, culturale, ba chiar economice, cari au substrat și tendințe morale. Sunt multe mizeriile vremii noastre și de ce să nu-și deie și biserica concursul la alinarea lor, de ce să nu-și picure și ea balsamul, de ce să nu contribuie și ea prin forța și autoritatea sa divină la delegarea multelor chestiuni, cari agită spiritul omenesc? Biserica nu poate să se izoleze de pulsul vieții zilnice, nu poate să-și zăvoreaască

ușile în fața idealurilor umane, ce se sbat în mii și mii de piepturi, căci în cazul acesta ar apărea ca o instituțiune ruginită, ca un balast, ce apasă greu, și ca atare ușor ar putea fi abandonată din partea credincioșilor. *O predică, ce nu are legătură directă cu viața, e un chimval răsunător!*”

Astfel de convingeri juste mărturiseste și propagă revista *Biserica și Școala*, care — în cinstea ei fie zis — poate fi considerată drept cea mai clar văzătoare și cea mai progresistă dintre foile noastre bisericesti.

Poate nu e simplă întâmplare, că tocmai din cercurile aradane, pe unde a pătruns ea mai mult, s'a ivit cel dintâi *Mecenat al amvonului* în persoana notarului *Dimătrie Ardelean din Giula Varșand...*

Fie, ca cele 10,000 coroane să formeze un început de bun augur și să sporească neconținut ca untul de lemn și ca făina văduvei din Sarepta Sidonului, iar pe dăruitorul lor bunul Dumnezeu să-l odihnească în laturea dreptilor, ca pe un mare voitor de bine al bisericii și legii lui Christos!

† Augustin Hamsea.

Arad, 26 Ianuarie.

Ieri, Marți, între orele 3 și 4 a răposat la mănăstirea Hodoș-Bodrog, arhimandritul și egumenul acelei mănăstiri, *Augustin Hamsea*.

Născut în 1849 din părinți țărani în comuna Râșnov (comitatul Brașovului) tânărul Aron (acesta i-a fost numele din botez) a terminat liceul românesc din Brașov, apoi a studiat teologia din Sibiu, unde totodată asculta și cursurile academiei de drepturi, care ființa acolo pe acele vremuri. Terminând teologia și-a continuat studiile juridice la universitatea din Budapesta, unde făcuse cunoștință conducătorilor de pe vremuri ai vieții naționale românești: Alexandru Mocsonyi, Vincentiu Babeș, Alexandru Roman, colaborând totodată la foaia românească „Albina”, pe care o conducea V. Babeș. Terminând studiile juridice s'a reîntors la Brașov pregătindu-se pentru cariera de avocat în cancelaria avocatului Iosif Pușcariu.

Mamele începură a se văita, a plânge chiar, iar fetele! vai sărmănele rămăseră ca trăsnițe. Cum să ne ia feciorii, să ne ia frații și să-i ducă pe câmpul de luptă înaintea tunurilor și a puștilor dușmane, să-i ducă la peirea sigură, ce mai e și asta? Așa zicea suspinând lelea Năstasia, care avea trei feciori ca trei brazi și toți trei aveau să plece a doua zi dimineață.

— Lasă mamă, nu plânge, zise Nistor fiul ei cel mai mic, ce va vrea Dumnezeu, cum va fi rânduit fiecăruia, așa va păți. Cu o moarte tot suntem datori, apoi aceea vină acum ori mai târziu, aici ori departe de hotar, tot una e.

— Tu zici ce ști, Nistore! — răspuse mama, însă eu rămân cu golul la inimă. Ce fac eu cu tatăl tău bătrân și bolnăvicios fără voi, copiii mei? Cel puțin să te știu așezat, căsătorit și pe tine ca pe ceilalți cari sunt așezați la casele lor, la familiile lor și le merge bine. Să am bare-mi o noră lângă mine, ca să-mi aducă un ulcior de apă, când voi fi bolnav. Dar așa e vai de mine și de zilele noastre cele puțin — zicea lelea Năstasia ca ieșită din minți.

Și se risipiră toți pe la casele lor, numai Nistor Măzărel fiul lelei Năstasia mai rămase o leacă.

Aproape de el sta tristă ca un trandafir ofilit Florica Tulbure, fata morarului din vale, care chiar jucase în horă deadreapta lui Nistor când veni porunca de chemare. Acum el se apropie de ea și-i zise încet:

— Tu Florico! acum trebuie să mă despart de tine și tu cum rămâi? Să mă aștepti deseară în grădina sub mărul rotat că am să-ți spun multe... multe..., să-ți vorbească poate pentru cea din urmă oară.

Florica nu zise nimic, parcă i se încheștase gura, numai o privire a ochilor ei frumoși și umezi, aprobă cererea lui Nistor. Ea plecă grăbită și Nistor privi lung în urma ei. Ce frumoasă e — își zise dânsul, ce chip îngeresc și cât o iubesc și trebuie să o las poate în brațele altuia. Să știu că e așa, m'aș duce unde e lupta mai crâncenă ca să nu mă mai întorc. Și în inima lui Nistor isbučni un clocot de ură, de răsunare asupra vrăjmașului nemernic care a pricinuit acest războiu, această despărțire.

Soarele se pleca spre sfînt și pe locul de foc dinaintea bisericii numai rămase nimeni. Amuțise par'că totul. O spaimă cuprinsă pe toți și fiecare alerga grăbit spre casă să facă pregătirile de lipsă pentru plecare.

După-ce se întunecă Nistor Măzărel zise mamei sale:

— Mamă dragă! Să mă aștepti cu cina, eu merg până ia un prieten, dar de loc viu iarăș. Să nu vă culcați!

Și Nistor ieși pe porțița din dosul grădinei, trecu pe o punte râul ce curgea la capătul grădinei lor și apucă pe țărnire în jos până la moară. Trecu pe lângă iaz și acolo sub un măr se opri și începu a fluera ca o priveghitoare.

Nici nu apucase bine să fluere, și se auzi scârțând ușa morii apoi pași lini se apropiau de el.

— Bună seara Florica!

— Bună să-ți fie inima Nistore!

— Ai venit Florico!

— Precum vezi, dar abia am scăpat de mama, și mă tem că vine după mine.

— Te-am chemat Florico — zise Nistor uitându-se în ochii ei strălucitori, te-am chemat să te întreb și să ne înțelegem. Eu precum vezi dimineață trebuie să plec sub steag pe un an, pe doi, pe zece, Dumnezeu știe, că războiul de acum după cum spun gazetele o să fie un războiu mare, un războiu groaznic ca și care nu a mai văzut lumea și eu știe Dumnezeu mai veni-voi înapoi ori ba; deci tu ce vei face, mă aștepti pe mine ori te măriți?

Eu nu te opresc, tu fă cum îți spune inima. Eu te iubesc Florica și te-aș purta cu mine în sân de te-aș putea, și îți jur că ori unde voi fi, gândul tot la tine îmi va fi. Dar dupăcum îți spusei eu nu te opresc să nu te măriți; aș dori însă să mă aștepti, să nu te măriți după Ilarie pe care voesc părinții tăi să ți-l ea că nu-i potrivit cu tine, auzi Florica nu-i potrivit cu tine. Fi a mea Florico! a mea pentru totdeauna chiar și împotriva voinței părinților tăi. Scrie-mi epistole în tabără ca să știu de tine, că și eu îți voi scrie cât de des și te rog încă odată să păstrezi dragostea noastră, pe care să o legăm înaintea altarului de loc după reîntoar-

tând preoțimea să predice *cât mai des* și *cât mai bine*, laudând pe cei harnici și muștrând pe cei nepăsători.

Adevărat, că în timpul din urmă s'au scris în aceste reviste cuvinte de o asprime surprinzătoare contra nepăsării, ce s'a încuibat la conducerea unor eparhii și în unele cercuri preoțești față de cea mai importantă problemă a chemării creștinești. Așa d. e. în revista din Blaj „Cultura Creștină” (1915 pag. 603—604) un profesor de religie scrie următoarele: „Dumnezeu mă ierte, dar eu unul am impresia, că biserica noastră (gr-cat.), așa cum e acum, s'a abătut dela chemarea ei primordială: aceea de a *invăța* („Mergând învățați!”) *Biserica noastră mai mult numai botează și rezolvă, acte, dar învățatură dă foarte puțină*”...

Și, ca să nu se creadă că am vrea să învinuim numai preoții unei confesii, vom cita imediat și din „Revista Teologică” dela Sibiu următoarea mărturisire dureroasă (1915 pag. 313): „Învățăturile, ce se cuprind în ectenii, în Evanghelie, în Apostol și în multe cântări din Dumineci și sărbători, nu mai foarte puțini preoți le explică în biserică. Cei mai mulți le lasă în grija credincioșilor, ca fiecare să le înțeleagă „cum îl tae capul”... Dela slujba botezului cei mai mulți preoți nu se interesează de fiii lor sufletești, până ce aceștia vin să ceară binecuvântarea căsătoriei, ca așa nepregătiți, decât poate prin *unicul cuvânt de învățatură, ce se dă pe alocurea cu prilejul cununiei*, să-i introduci în marea vieții, tulburată de viforul ispitelor”...

Cel mai eficace mijloc pentru îndreptarea acestor triste stări este predica sistematică, îndrumată înțelepțește și controlată cu toată seriozitatea din partea superiorilor. Nu știm, dacă se face undeva acest control? Știu sistoarelor noastre despre fiecare preot, câte predici a *rostit* într'un an și *cum*? Se poartă despre aceasta *registre de evidență* la vre-un oficiu protopopesesc, cum se poartă d. e. despre activitatea învățătorilor și despre rezultatul învățământului din școlile noastre?

Am dori să avem un răspuns documentat la această întrebare de o extraordinară greu-

tate. Să nu ni se spună, că în bisericile noastre se citește și astăzi *cazania*, până când preotul botează sau unge cu sf. mir, căci acest răspuns ar constitui el însuș cel mai dureros atestat de paupertate intelectuală pentru preoțimea de astăzi.

Imprejurările vieții de acum cer *predici*, cari trebuie să se deosebească în multe privințe de *cazaniile* străvechi. În această materie a exprimat destul de clar *cerința vremii de azi* revista din Arad — *Biserica și Școala* (an. 35 pag. 4.) în următoarele:

„Astăzi, când împrejurările de viață ale credincioșilor noștri s'au schimbat radical în urma contactului cu neamuri și obiceiuri străine, activitatea preoțimei, care se resumă mai ales în săvârșirea scrupuloasă a formelor externe, nu mai satisface. Ai rostit ecteniile cu o forță de artist, ai stors admirație prin sonoritatea vocii tale? Foarte frumos, foarte util, dar e puțin! Toate acestea erau îndestulătoare de mult, de mult pe vremea cucernicilor preoți *azbuchizători de molitvelnice*, când fiii bisericii românești nu trăiau în atmosfera contagiată de noroiul zilelor de față.

„Da, împrejurările s'au schimbat și în fața noii situații nu putem rămânea indiferenți. Se impune o acțiune mai intensivă prin *grău viu*. Numai predica va fi salvatoarea credinței și bisericii creștine, dar nu predica *ticlăută după formularele stereotipe de până aci*, predica cu conținut teoretic și abstract, ci *cuvântările bisericesti inspirate de sbucimările vieții actuale*, cuvântările cari se vor face ecoul problemelor etice-sociale ale prezentului, bine înțelese a acelor probleme, cari nu jignesc concepția creștinească a vieții. *Cadrele religiounii creștine sunt așa de ample, ca să poată* cuprinde chestiunile sociale, culturale, ba chiar economice, cari au substrat și tendințe morale. Sunt multe mizeriile vremii noastre și de ce să nu-și dea și biserica concursul la alinarea lor, de ce să nu-și picure și ea balsamul, de ce să nu contribuie și ea prin forța și autoritatea sa divină la deslegarea multelor chestiuni, cari agită spiritul omenesc? Biserica nu poate să se izoleze de pulsul vieții zilnice, nu poate să-și zăvorească

ușile în fața idealurilor umane, ce se sbat în mii și mii de piepturi, căci în cazul acesta ar apărea ca o instituțiune ruginită, ca un balast, ce apasă greu, și ca atare ușor ar putea fi abandonată din partea credincioșilor. *O predică, ce nu are legătură directă cu viața, e un chimval răsunător!*”

Astfel de convingeri juste mărturiseste și propagă revista *Biserica și Școala*, care — în cinstea ei fie zis — poate fi considerată drept cea mai clar văzătoare și cea mai progresistă dintre foile noastre bisericesti.

Poate nu e simplă întâmplare, că tocmai din cercările aradane, pe unde a pătruns ea mai mult, s'a ivit cel dintâi *Mecenate al amvonului* în persoana notarului *Dimitrie Ardelean din Giula Varșand*...

Fie, ca cele 10,000 coroane să formeze un început de bun augur și să sporească neconținut ca untul de lemn și ca făina văduvei din Sarepta Sidonului, iar pe dăruitorul lor bunul Dumnezeu să-l odihnească în laturea dreptilor, ca pe un mare voitor de bine al bisericii și legii lui Christos!

† Augustin Hamsea.

Arad, 26 Ianuarie.

Ieri, Marți, între orele 3 și 4 a răposat la mânăstirea Hodoș-Bodrog, arhimandritul și egumenul acelei mânăstiri, *Augustin Hamsea*.

Născut în 1849 din părinți țărani în comuna Râșnov (comitatul Brașovului) tânărul Aron (acesta i-a fost numele din botez) a terminat liceul românesc din Brașov, apoi a studiat teologia din Sibiu, unde totodată asculta și cursurile academiei de drepturi, care flința acolo pe acele vremuri. Terminând teologia și-a continuat studiile juridice la universitatea din Budapesta, unde făcuse cunoștință conducătorilor de pe vremuri ai vieții naționale românești: Alexandru Mocsonyi, Vincentiu Babeș, Alexandru Roman, colaborând totodată la foaia românească „Albina”, pe care o conducea V. Babeș. Terminând studiile juridice s'a reintors la Brașov pregătindu-se pentru cariera de avocat în cancelaria avocatului Iosif Pușcariu.

Nici nu apucase bine să fluere, și se auzi scârțând ușa morii apoi pași lini se apropiau de el.

— Bună seara Florica!

— Bună să-ți fie inima Nistore!

— Ai venit Florico!

— Precum vezi, dar abia am scăpat de mama, și mă tem că vine după mine.

— Te-am chemat Florico — zise Nistor uitându-se în ochii ei strălucitori, te-am chemat să te întreb și să ne înțelegem. Eu precum vezi dimineață trebuie să plec sub steag pe un an, pe doi, pe zece, Dumnezeu știe, că războiul de acum după cum spun gazetele o să fie un război mare, un război groaznic ca și care nu a mai văzut lumea și eu știe Dumnezeu mai veni-voi înapoi ori ba; deci tu ce vei face, mă aștepti pe mine ori te măriți?

Eu nu te opresc, tu fă cum îți spune inima. Eu te iubesc Florica și te-aș purta cu mine în sân de te-aș putea, și îți jur că ori unde voi fi, gândul tot la tine îmi va fi. Dar dupăcum îți spusei eu nu te opresc să nu te măriți; aș dori însă să mă aștepti, să nu te măriți după Ilarie pe care voesc părinții tăi să ți-l ea că nu-i potrivit cu tine, auzi Florica nu-i potrivit cu tine. Fi a mea Florico! a mea pentru totdeauna chiar și împotriva voinței părinților tăi. Scrie-mi epistole în tabără ca să știu de tine, că și eu îți voi scrie cât de des și te rog încă odată să păstrezi dragostea noastră, pe care să o legăm înaintea altarului de loc după reintoar-

— Tu Florico! acum trebuie să mă despart de tine și tu cum rămâi? Să mă aștepti deseară în grădina sub mărul rotat că am să-ți spun multe... multe..., să-ți vorbesc poate pentru cea din urmă oară.

Florica nu zise nimic, parcă i se înclăstase gura, numai o privire a ochilor ei frumoși și umezi, aprobă cererea lui Nistor. Ea plecă grăbită și Nistor privi lung în urma ei. Ce frumoasă e — își zise dânsul, ce chip ingereșc și cât o iubesc și trebuie să o las poate în brațele altuia. Să știu că e așa, m'aș duce unde e lupta mai crâncenă ca să nu mă mai întorc. Și în inima lui Nistor izbucni un clocot de ură, de răzbunare asupra vrăjmașului nemernic care a pricinuit acest război, această despărțire.

Soarele se pleca spre sfințit și pe locul de joc dinaintea bisericii numai rămase nimeni. Amuțise par'că totul. O spaimă cuprinsese pe toți și fiecare alerga grăbit spre casă să facă pregătirile de lipsă pentru plecare.

După-ce se întunecă Nistor Măzărel zise mamei sale:

— Mamă dragă! Să mă aștepti cu cina, eu merg până la un prieten, dar de loc viu iarăș. Să nu vă culcați!

Și Nistor ieși pe porțița din dosul grădinei, trecu pe o punte râul ce curgea la capătul grădinei lor și apucă pe țărnire în jos până la moară. Trecu pe lângă iaz și acolo sub un măr se opri și începu a fluera ca o priveghitoare.

Mamele începură a se văita, a plânge chiar, iar fetele! vai sărmanele rămăseră ca trăsnițe. Cum să ne ia feciorii, să ne ia frații și să-i ducă pe câmpul de luptă înaintea tunurilor și a puștilor dușmane, să-i ducă la peirea sigură, ce mai e și asta? Așa zicea suspinând lelea Năstasia, care avea trei feciori ca trei brazi și toți trei aveau să plece a doua zi dimineață.

— Lasă mamă, nu plânge, zise Nistor fiul ei cel mai mic, ce va vrea Dumnezeu, cum va fi rânduit fiecărui, așa va pați. Cu o moarte tot suntem datori, apoi aceea vină acum ori mai târziu, aici ori departe de hotar, tot una e.

— Tu zici ce ști, Nistore! — răspunse mama, însă eu rămân cu golul la inimă. Ce fac eu cu tatăl tău bătrân și bolnăvicios fără voi, copiii mei? Cel puțin să te știu așezat, căsătorit și pe tine ca pe ceilalți cari sunt așezați la casele lor, la familiile lor și le merge bine. Să am bare-mi o noră lângă mine, ca să-mi aducă un ulcior de apă, când voi fi bolnavă. Dar așa e vai de mine și de zilele noastre cele puținine — zicea lelea Năstasia ca ieșită din minți.

Și se risipiră toți pe la casele lor, numai Nistor Măzărel fiul lelei Năstasia mai rămase o leacă.

Aproape de el sta tristă ca un trandafir ofilit Florica Tulbure, fata morarului din vale, care chiar jucase în horă deadreapta lui Nistor când veni porunca de chemare. Acum el se apropie de ea și-i zise încet:

În 1875 ajungând Ioan Mețianu episcop în Arad și simțind lipsa bărbatilor cu pregătiri academice în jurul său, l'a chemat pe candidatul de avocat Aron Hamsea la Arad oferindu-i o catedră la institutul teologic-pedagogic de aici. Profesorul Hamsea s'a distins prin tactul său pedagogic și prin deosebitul zel dezvoltat întru aprofundarea cunoștințelor ce voia să transmită elevilor săi. În anul 1879 a intrat în tagma monachală primind numele de Augustin, iar în 1881 sinodul eparhial l'a ales asesor-referent la senatul bisericesc al consistorului din Arad, de unde în 1887 a trecut la postul de director al institutului teologic-pedagogic. În anul 1899 a fost înaintat la rangul de arhimandrit și totodată a fost instituit de egumen al sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog. Ca profesor Augustin Hamsea a compus câteva manuale (în manuscris) pentru cursurile sale, a scris mai multe studii în „Biserica și Școala”, organul oficial al diecezei, al cărui redactor era, precum și în „Telegraful Român”.

Prin alegerea de mitropolit al episcopului Ioan Mețianu a devenit vacant scaunul episcopesc din Arad. Atunci în jurul îndeplinirii acestui scaun s'a înscris o luptă înverșunată, care a zguduït pentru mulți ani armonica conlucrare a tuturor spre binele obștei în dieceza Aradului. Nu vom împărtăși dureroasele certuri ale trecutului și dăm pace rănilor cicatrizate, ci mărginindu-ne la rolul de simpli croniciari amintim numai, că în sinodul electoral din 2 (14) Maiu 1899 arhimandritul Iosif Goldis a primit 30 voturi, arhimandritul Augustin Hamsea a primit 24 voturi, iar 4 sedule au fost albe. Astfel Iosif Goldis s'a făcut episcopul Aradului, iar arhimandritul Augustin Hamsea în 1901 a fost silit să renunțe la postul de director al institutului teologic-pedagogic din Arad retrăgându-se la mănăstirea Hodoș-Bodrog ca egumen al ei. Dar episcopul Iosif Goldis, dela care se așteptase regenerarea diecezei Aradului, n'a avut noroc să păstorească vreme îndelungată răposând în 23 Martie n. 1902.

Luptele pentru scaunul episcopesc din Arad s'au început din nou. Candidații erau acum V. Mangra și A. Hamsea. Sinodul electoral s'a întrunit în 30 Maiu n. 1902 și a fost prezidat iarăș de mitropolitul Ioan Mețianu. Rezultatul a fost 30 voturi pentru protosinodul V. Mangra, 26 voturi pentru arhimandritul A. Hamsea și 1 vot pentru protosinodul I. Papp.

Se știe că Maj. Sa n'a consacrat prin aprobarea sa alegerea protosinodului V. Mangra. Astfel, după trăgănare de 8 luni de zile s'a întrunit din nou sinodul electoral în ziua de 30 Ianuarie n. 1903 sub prezidiul protosinodului Eusebiu Roșca, mandatarul mitropolitului Ioan Mețianu. Rezultatul votării a fost 36 voturi pentru protosinodul Ioan I. Papp, 20 voturi pentru arhimandritul A. Hamsea și 1 sedulă albă. Cu aceasta s'a încheiat șirul luptelor nefericite pentru scaunul episcopesc

dela Arad. Istoria obiectivă și neprecupată a bisericii ortodoxe române din patrie va stabili odată responsabilitățile și va face dreptate fiecăruia după veritatea intențiilor și rezultatul fapturilor sale.

Arhimandritul Augustin Hamsea însă nu s'a pretat la rolul unui Coriolan supărat, ci dând pilda creștinească a împăcării cu soartea și cu oamenii a luat și de aici înainte parte intensivă la toate actele vieții constituționale bisericești. Prin firea sa blândă și conciliantă, prin tactul său și prin afabilitatea-i deosebită ce îl distingea a câștigat în timpul din urmă simpatia tuturor și chiar în cercurile cele mai bune românești nu rareori se auziau în timpul din urmă regrete, că soartea nu l'a favorizat pe Augustin Hamsea la deplinirea scaunului episcopesc din Arad.

În anii din urmă arhimandritul Augustin Hamsea a câștigat titlu la recunoștința obștească prin zelul, cu care de prin arhivele statului în Budapesta și Viena a adunat material istoric foarte prețios referitor la procesul bisericii noastre cu Sârbii pentru câteva mănăstiri.

Nimeni nu s'ar fi gândit că arhimandritul Augustin Hamsea să se sfârșească așa de curând. Până în zilele din urmă îl știam vesel și sănătos și nu sunt decât câteva săptămâni, de când în cercul unor amici din Arad se încheiase cu părintele egumen o învoială pentru o mare excursiune la mănăstire în zilele dintre posturi. Abia înaintea cu o săptămână auzisem că A. Hamsea zace greu bolnav de pneumonie. În cursul boalei P. S. Sa părintele episcop Ioan I. Papp l'a cercetat de mai multeori în societatea dlui medic Dr. Aurel Demian din Arad. Ieri P. S. Sa a fost chemat grabnic la patul suferindului. L'a ajuns încă în viață, l'a spovedit și l'a împărțit cu sfintele taine stând lângă patul lui până la orele 2 d. a., când distinsul prelat fără dureri și-a dat sufletul în mâinile creatorului său.

Odihnească în pace!

Consistorul a lansat următorul anunț funebru: Subscrișul consistor cu nespūsă durere aduce la cunoștința veneratului cler și popor eparhial, că vrednicul și neuitatul său membru Augustin Hamsea, arhimandrit și egumen al sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog, după o boală grea, împărțit cu sfintele taine, a adormit în Domnul, la 12 (25) Ianuarie a. c. orele 2 d. a.

Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza spre veșnică odihnă Joi, în 14 (27) Ianuarie a. c., la orele 10 a. m. în cimitirul Sf. Mănăstiri.

Odihnească în pace!

Arad, la 12 (25) Ianuarie 1916.

Consistorul eparhial gr.-or. rom. al Aradului.

Inmormântarea se va face mâine Joi în 27 Ianuarie n. la orele 10 a. m. la sf. mănăstire Hodoș-Bodrog. Publicul din Arad merge la inmormântare cu un tren special, care pleacă din Arad mâine, Joi dimineața, punctual la orele 8 și jumătate. Reîntoarcerea la Arad se va face cu trenul de persoane, ce pleacă dela Bodrogul-nou la orele 2 și jumătate după amiazi.

Pentru orfelinatul românesc din Sibiu.

Arad, 26 Ianuarie.

În apele noastre pentru orfelinatul românesc spuneam că femeile vor umbra din casă 'n casă cersind pentru orfanii neamului. Cunoșteam sufletul acestor femei și nu ne-am înșelat. Cei-torii noștri știu, că cea dintâi colectă pentru orfelinat, publicat în acest ziar a fost aceea a doamnei Lucia Lucașu din Sîrlia. Azi primim a doua colectă întreprinsă de o vrednică româncă. Este colecta doamnei Maria Dr. Oltean, soția dlui avocat Dr. Ioan P. Oltean din Lăpușul-unguresc. Doamna Maria Dr. Oltean ne scrie: „Ca dovadă că Ardealul vorbește și n'a amuțit (aluzie la o învinuire injustă. N. Red.) trimit prin poșta de azi cor. 123.30 colectați în cancelaria bărbatului meu”.

La această colectă au contribuit următorii:

Justin Marton preot (Bohia) 40 cor., Ludovica Muste soție de protopop (Lăpus) 2 cor., Alexandru Bodea preot (Rogoz) 5 cor., „Lăpusana” instituit de bani (Lăpușul-unguresc) 10 cor., Nicolae Pap preot (Grosi) 3 cor., Vasile Buda preot (Ungureni) 1 cor., Maria Dr. Oltean (Lăpus) 6 cor., Bel Indrei curator (Cufoaia) 1 cor., Bel Vasile econom (Cufoaia) 1 cor., Bel Iacob (Cufoaia) 1 cor., Bel Iuan primar (Cufoaia) 1 cor., Latiș Vasile crâșnic (Cufoaia) 1 cor., Latiș Roman (Cufoaia) 1 cor., Latiș Alexa lui Flonte (Cufoaia) 1 cor., Latiș Florian (Cufoaia) 1 cor., Latiș Pavel (Cufoaia) 1 cor., Latiș Domnica (Cufoaia) 20 fil., Luisa Olteanu soție de protopop (Suciul de sus) 2 cor., Ioan Olteanu protopop (Suciul de sus) 20 cor., Dr. Ion Petruț avocat (Suciul de sus) 2 cor., Emy Dr. Muste soție de medic (Lăpușul-unguresc) 5 cor., Dr. Aurel Pop (Lăpușul-unguresc) 2 cor., Cornelia Dr. Buzura soție de avocat (Lăpușul-unguresc) 10 cor., Elenuta Muste (Lăpușul-unguresc) 2 cor., Corneli Buda preot (Boereni) 2 cor., Gavril Bude învățator (Suciul de sus) 1 cor., Ion Bude absolvent de teologie (Suciul de sus) 1 cor. — în total 123 cor. 30 filreți.

La „Românul” au mai contribuit următorii:

Ion Albon 5 cor., Alex. S. Muntean, Aranyosbánya 5 „

cerea mea. Dar tu plângi Florico, tu nu-mi răspunzi?

— Florica își șterse lacrimile, se uită în ochii lui Nistor și i zise: Dragă Nistore! Îți jur iată aici sub acest măr unde am petrecut multe ore plăcute împreună — îți jur că nu mă voi mărita nici după Ilarie, nici după altul, ci voi sta după tine chiar și zece ani și voi ruga pe Dumnezeu să te apare de rău, și să te aducă cu pace în brațele mele. Apoi se îmbrățișară și un sărut dulce pecetui jurământul lor. În acel moment se ivi și blânda lună printre arinii lazului ca mărturie a legăturilor lor sfinte. Și se îndrăgostiră ei ca doi porumbei și se sărutară cu foc, făgăduind unul altuia iubire neștrămutată până la moarte.

Dar deodată se auzi usa mori și un glas de femeie răsună în prag: Florica! Florico! unde ești? ce zăbovești atâta? vino în casă!

— Aicea sunt mamă! răspuse Florica smulgându-se din brațele lui Nistor, care și el plecă cu cuvintele: La revedere Florico! Să te aducă Dumnezeu în pace Nistore! Și se despărțiră având ochii plini de lacrimi.

— Nistor se întoarse acasă și după cină își puse în ordine lucrurile ce avea de luat cu el, se înțeleșese cu părintii în privința economiei, a vitelor și se culcară.

Mâine dimineață la orele 6 toaca dela casa comunală vesti feciorilor să se adune. Cât ai bate în palme tot satul era în picioare cu mic cu mare.

După aceea o jumătate de oră trase la biserică clopotul cel mare și lumea tineri și bătrâni umplură biserica. Veniră preoții, învățătorii și școlarii și se începu o scurtă rugăciune pentru ceice aveau să plece.

Cu frunțile plecate și în genunchi toată obștea căzu și rugară pe Dumnezeu pentru întoarcerea în pace, a celor ce plecau.

Apoi ieșiră toți în curtea bisericii unde preotul bătrân și învățătorul le vorbi la inimă, de stoarsură lacrimi tuturor voinicilor. Apoi învățătorul sublocotenent predă voinicului Nistor Măzărel un drapel mare național pregătit anume și zise:

— Nistor Măzărel!

— Prezent! răspuse Nistor luând poziție.

— Aici ai un drapel național, să-l porți cu fală în frunte și să-l aduci cu fală înapoi!

— Mă rog cu supunere dle sublocotenent, așa voi face.

Apoi feciorii se alinară la porunca șefului și fiecare împodobit cu flori aștepta comanda de plecare.

D. sublocotenent ridicând sabia în aer comandă! Drepti! La stânga împrejur! Înainte! Mars!!

Și ciata voinicilor noștri în frunte cu drapelul porni spre gară, care era la o îndepărtare de numai 4 chilometri. Atunci și goarna începu să sufle marșul și doba să sune. Că aveau în trupă și un gornist și un dobaș. Goarna o imprumutaseră dela un muzicant din comună, iar

doba are dela casa comunală. Când încetară ele să sune se porniră voinicii în un avânt furtunos să cânte cântecul lui Alexandri, marșul: „Drum bun!”

Dar să nu credeți că erau numai voinicii noștri singuri, ci fură însoțiți, de părinții, de soțiile, de copiii, frații și rudeniile lor până la gară. Era un convoi ce numai avea sfârșit.

Esșise satul întreg ca să-i petreacă.

Multe inimi băteau cu putere și mulți ochi lacrimau.

Florica era mereu, mereu pe lângă Nistor să-l mai învalue odată cu privirea ochilor ei plânși, să-i mai spună o vorbă, numai o vorbă. Și oh! cât de frumos era el în acel moment, gătit de sărbătoare cu o cunună de flori împrejurul gâtului gătită chiar de mâna ei, cum pășea el soldătește cu stindardul în frunte i se părea un semizeu. Dar când gândea că el se duce și cine știe mai întoarcerau îndărăt, iar ea are să rămână singură părăsită ca vai de ea, un gol i se făcea la inimă, fruntea îi asuda, ochii i se întunecau, i se făcea rău, îi venea să cadă la pământ și să sbera, auzi să sbera ca vitele.

Pe drum ceata noastră se mai întâlne și cu alți voinici din satele vecine ce se alăturară sub steagul nostru și așa ajungând la gară era atâta lume, ca la târgul mare al Lugojului.

Și atâta gălăgie era aci, vai Doamne, unii cântau alții plângeau, unii își sărutau părinții, soțiile, copiii pentru ultima oară căci trenul sta

Dr. Corneliu Hominca, Vatra-Dornei	10	„
Aurel Turcan	10	„
Iuliu V. Albin, Zlatna	50	„
Petru Vancu învățător Măderat	20	„
Coriolan Ternovanu, Borlafalu	20	„
Constantin Iosof, Feldpost No. 28	10	„
Nestor Vuicu, Risano	10	„
Aurel Marinescu, Nagylozinta	5.20	„
Aurel Birou, Nérasolyos	20	„
Filip Leuca preot Pâncota	5	„
Dr. Lazar Ghebeles, adv. Pecica	10	„
Suma arătată în numărul de azi	303	cor.
50 filerl.		

Boboteaza românească în Praga.

— 23 Ianuarie.

„Anul nou și Bobotează
Tot după Crăciun urmează”.

zice Românul, încercând să rimeze experiențele sale calendaristice.

Dacă Crăciunul a fost serbat cu atâta dragoste și succes de Românii noștri, soldații în Praga, nu se putea ca Anul nou și Boboteaza, cari „urmează” după Crăciun, să rămână mai pe jos.

De data aceasta vreau să relatez despre sfințirea apei și serviciul bisericesc, ținute de preotul militar Emil Habor, pentru soldații români gr.-cat.

Au avut bieții soldații noștri — iarăș — o mângâiere sufletească.

Pe frumoasa insulă a Sofiei (Sofieninsel) din mijlocul orașului Praga s'au adunat soldații români gr.-cat. — peste 1000 de inși, partea cea mai mare din regimentul de infanterie Nr. 51 — la orele 9 dimineața altarul era ridicat în loc liber, în văzul tuturor.

Capitanul Pompei Andrea, fiul preotului român din Ighiu, a fost comandantul batalionului (Marschbatalion). (Pe pieptul inimosului căpitan atârna medalia de recunoștință, căpătută de Arând.) Comandantul trupelor, cari au participat la serbare, a fost căpitanul Valeriu Todoruț, fiul preotului român din Buteni (de asemenea decorat cu medalia de recunoștință). Corpul ofiteresc a fost al regimentului 51 — întreg, în frunte cu colonelul Eduard Litschauer.

Muzica militară a executat în decursul slujbei cântece bisericești, iar compania de onoare a regimentului a dat în decursul festivității cinci salve de pușcă, când a fost cu sfințirea apei.

După ce s'a făcut sfințirea au defilat trupele pe dinaintea colonelului și a publicului adunat.

Publicul adunat a urmărit cu deosebită atențiune serviciul nostru bisericesc. Preotul gr.-cat. din Făgăraș, Emil Habor, acum preot militar în Praga, îmbrăcat în frumoase odăjdii bisericești, a servit la altarul

campestru. Mulțămirea preotului Habor a și decurs festivitatea atât de imponent.

Mai cu seamă a fost remarcată prezența Alteței Sale, a principesei Iosefina de Lobkowitz. Intovărașită de contesa Elisa de Thun a luat parte la întreaga festivitate. Alteța Sa a binevoit a se întreține cu unele din damele române prezente și a fost o scenă neuitată când principesa Lobkowitz, înrudită cu casa noastră domnitoare, zărind pe un țaran român, îmbrăcat românește, s'a apropiat de el și l-a întrebat pe românește de unde și cine este. Moșul dui Sumurduc abea putea de bucurie, când a aflat cu cine a avut cinstea să vorbească.

Dar nu este aceasta o expresie unică a sentimentelor principesei de Lobkowitz față de noi. De nenumărate ori ne-a arătat dragostea Sa nemărginită față de soldații români răniți, de prin spitale. Așa d. e. la Crăciun a oferit fiecărui soldat câte un cadou — ca o dovadă mai mult despre iubirea ce ne poartă*) pe spesele proprii, soldaților noștri de prin spitale. Când a dat principesa mâna cu țaranul român din Sumurduc, par'că a vrut Alteța Sa să arate în fața tuturor soldaților români cât ține la proptea noastră solidă a monarhiei noastre, la țaranul, în suman și opinii.

Nu mai mulțumitori putem fi Alteței Sale pentru sentimentele acestea, nutritive față de noi, și dacă se spune despre român, că „ține minte”, cum n'ar ținea minte aceste manifestații de dragoste? A fost un moment neuitat când trupele au îngenunchiat și, în sunetele goanelor: „Zum Gebet!” (la rugăciune), au ridicat rugăciuni pioase către Domnul.

Dintre români am remarcat pe Șoșdean, cu dna, pe d. docent, prof. Șesanu, pe dna Rainer, etc.

Toate în tot: preotul militar Emil Habor poate fi foarte satisfăcut pentru reușita Bobotezii românești în orașul Praga. N'au să o uite streinii, dar mai cu seama n'au să o uite Românii.

„Și răsuna atât de frumos „Hora Sinaii”, cântată de muzica militară, în tempo de mars, în timp ce trupele plecau spre cazarmă!...

Cronicar.

*) Altădată s'a grăbit să ofere lectură românească,

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 25 Ianuarie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: În diferite puncte a liniei noastre nord-ostice de războiu, activitatea artileriei dușmană din cursul zilei de ieri, a fost foarte pronunțată.

voinici plecă la luptă. Se făcură după aceea asentări noi și alt rând de oameni intrară sub steag. În sat rămăseră numai copii, oameni bătrâni și neputincioși precum și femeile cari lăsară la o parte furca și războiul și se apucară cu hărnicie de lucrul câmpului ca să câștige pâne pentru toți și pentru familie și pentru cei duși. În câmp la lucru, la pădure, la moară, la târg vedeai numai femei jalnice și la vorbă și la port. Jocurile, horele, șezătorile, petrecerile toate amuțiseră. Doina atât de strâns legată de firea Românului dispăru aproape cu totul.

Și veniau scrisori acasă cu vești și bune și rele, că cutare voinici s'au purtat bine vitejește în fața dușmanului și au fost decorați, altul că a fost rănit, altul că a fost omorât de un glonț de tun, altul că a fost prins de dușman.

Lelea Năstasia primise și ea o scrisoare dela Nistor prin care o ruga să-i spună Florichii sănătate și că el e viu și sănătos și luptă vitejește.

Lelea Năstasia se bucură mult de scrisoare că trecuseră aproape 3 luni dela plecare și numai căpătase nici o scrisoare. Mai mult se bucură însă Florica văzând că Nistor nu s'a uitat de ea. Rugă pe lelea Năstasia să-i dea și ei adresa lui Nistor că voiește și ea să-i scrie. Apoi Florica scrisese două cărți lui Nistor, una pentru sine, și alta pentru lelea Năstasia le-cusu pe amândouă la un colț și le trimise la poștă.

Pe frontul italian: Artileria dușmană a bombardat pe frontul din Tirol localitățile Creto și Caldonazo din Iudicaria și din valea Sugana. La capul podului dela Goriza aproape de Oslavia, se dau lupte violente. Pe linia dela malul mării, eri seara canonadele dușmane s'au potențat cu violență.

Pe frontul sud-ostic: Ca și până aci, desarmarea armatei muntenege decurge în liniște. În toate părțile, în fața trupelor noastre, batalioanele muntenege sub comanda ofițerilor lor, își predau armele fără nici o ezitare. Nenumărate trupe de prin ținuturile în cari n'am înaintat până acum, anunță avangardelor noastre, că sunt gata în ori care moment să depună armele. La Scutari am făcut pradă de războiu 12 tunuri, 500 puști și 2 mitraliere. Toate svonorile despre noi lupte în Muntenegru, lansate din tabăra dușmană, sunt absolut false. S'a adevărit însă faptul că regele și-a părăsit țara, și armata. Deocamdată nu se poate ști, în a cui stăpânire este depusă guvernarea, toate acestea însă nu influențează rezultatele militare ale campaniei noastre.

Berlin, 25 Ianuarie. Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Artileria noastră din Flandra, a pornit violente canonade împotriva pozițiilor dușmane. Avangardele noastre cari au reușit să ocupe o parte a tranșelor dușmane pustiite în mare parte, au constatat, că inamicul a suferit groaznice pierderi. Am făcut pradă de războiu: mulți prizonieri și 4 aparate de svărlit bombe. Catedrala și turnul din Nieuport cari serviau dușmanului de puncte de observare, le-am dărâmat. La ost de Neuville prin explozii reușite, trupele noastre au atacat în unele puncte tranșele franceze, făcând pradă peste 100 prizonieri și 3 mitraliere. Repetițiile contraatacuri dușmane îndreptate în contra tranșelor ocupate de noi, n'au avut nici un rezultat decât câțiva oameni și-au părăsit tranșul. Diviziuni germane de aeroplane au atacat stabilimentele militare și de aeroplane din Nancy și fabricile din Baecarat. Lângă St. Benoit la nord-vest de Thiancourt, un biplan francez, împreună cu toată echipa a ajuns în mâinile noastre.

Pe frontul oriental: În diferite puncte am respins cu ușurință slabe înaintări rusești.

Pe frontul din Balcan: Situația e neschimbată.

Constantinopol, 24 Ianuarie. — Se comunică dela cartierul general turc:

Pe frontul irak: Luptele poziționale din Kut-el-Amara se continuă. Forțe engleze sosite de către Imam Gharbi, la 21 Ianuarie, sub scutul monitoarelor, au atacat la 30 kilometri distanță în ostul Kut-el-Amarei pozițiile noastre dela Meulahieu pe ambele maluri a Tigrului. Bătălia a ținut 6 ore. Toate atacurile dușmane le-am respins prin contraatacurile noastre. Dușmanul a fost necesitat să se retragă câțiva kilometri spre ost. Am numărat aproape 3 mii cadavre engleze.

Peste câțva timp le răspunse Nistor că a primit cărțile dela ele și le mulțumește că nu și-au uitat de el, ba i-au trimis și un pachet cu mâncare, că pe acolo mâncarea e cam puțină scrie el, dar bani au destui, n'au însă ce cumpăra cu ei. Apoi multă vreme nu mai primiră nici o carte dela Nistor înzădar le scriau ele.

Intr'o dimineață se lăți vestea în sat că Nistor Măzărel a venit acasă la concediu pe 10 zile. Lumea aleargă la el să-l vadă și să afle știri despre ai lor. Nu-și putură crede ochilor când îl văzură slab și palid, dar pe piept îi strălucia o medalie mare împărătească și la guler avea 3 stele.

Toți deteră mâna cu el, plânseră când îl văzură și-l coplesiră cu mii de întrebări. Ce mai faci Nistore? De ce ești așa slab? Ai fost rănit? N'ai văzut pe Serafin al meu? Dar aste decorații cum cine ți le-a dat?

El le povestea îngrozitoarea poveste a focului prin care trecuse și lumea îi sorbia vorbele cu sete nespūsă. În urmă însă pune și el întrebări.

Nistor îi mai întrebă mai despre unul, mai despre altul dintre săteni, dar gândul îi era neconținut la Florica morarului.

— Florica, — dragul meu zise mamă-sa — s'a dus?

— Cum mamă s'a dus? unde?

Am făcut prizonieri un căpitan și câțiva soldați englezi. Pierderile noastre sunt relativ neînsemnate. Generalul englez Hilemer ni-a cerut un armistițiu de o zi pentru ca să-și îngroape morții, ceea ce i-am acordat. Prizonierii mărturisesc că afară de pierderile amintite, în luptele din jurul Cheik Saïdului, Englezii au pierdut 3000 oameni în morți și răniți. Printr'un atac al nostru, am forțat retragerea unei diviziuni engleze, care încerca să înainteze din direcția Muntefikului la vest de Korna. Pe câmpul de luptă au rămas 100 cadavre engleze. Am făcut pradă de războiu multe cămile și aproape o sută băraici.

Politica lui Venizelos.

Declarațiile exprimmistrului grec. — Amânarea camerei grecești. — Depozite de benzin în Salonic. — Mine în râul Vardar. — Atacul aeroplanelor anglo-franceze la Monastir și Ghevgheli.

Arad, 26 Ianuarie.

Se anunță din Atena: *Venizelos* a primit de curând o delegație a comercianților din Atena și cu acest prilej fostul prim ministru a făcut declarația dela vale despre politica sa:

Fără îndoială — a spus *Venizelos* — că împrejurările și situația geografică normează politica fiecărei națiuni. Actualul guvern grec nu voiește însă să recunoască corectitatea acestui principiu. Acest guvern crede că Grecia e încă tot stat mediteran și nu voiește să vadă adevărata noastră situație geografică, care nu se va schimba chiar și atunci când ne-am abate dela tradițiunile trecutului nostru și dela direcția, care indică limpede atitudinea noastră în acest războiu.

In Orient interesele noastre nu se ciocnesc cu interesele celor două mari puteri, cari dirigează războiul, câtă vreme intereselor austro-ungare și germane sunt diametral opuse. Cu toate aceste actualul guvern urmează o politică oarbă atât în chestia aceasta, cât și în chestia pericolului bulgar.

Doresc ca retele, cari amenință să se deslănțuască asupra Greciei, să nu se realizeze. Unica noastră speranță prezenta Francezilor în Tessalonia și întărirea lor în cel mai apropiat viitor.

Nu vreau să fiu profet de nenorociri, dar mă tem, că încă înainte de am serba centenarul neatârării Greciei, ba încă și mai repede, Bulgarii ne vor ataca și ne vor constrânge, ca să ne retragem între granițele vechi ale țării

Apoi să-ți spun, că tot și așa vei auzi dela alții și poate tor spune altcum. După ce te-ai dus tu Florica venia mai în toate zilele la mine, îmi cetia scrisorile și îmi scria cărți de-ți trimiteam ție. Mamă-sa a priceput'o ș a cercetat'o rău, ba au oprit'o chiar să mai vină la mine. Părinții voiau să-i aducă de bărbat pe Ilarie că-i bogat și ea nu vrea odată cu capul nu vrea. Ea le spuse că mai îndată se aruncă în iazul morii decât să se mărite, ea mai așteaptă până vin feciorii din bătălie ca să-și alegegă. Când mi-ai trimis tu fotografiile tale, te-am ascultat, am dat una și Floricei, ea a dus'o în sân acasă, și mamă-sa a aflat'o la ea, a muștrat'o rău zicând că ea nu-și aduce ginere pe un olog, i-a rupt fotografia în bucăți și i-a aruncat'o în obraz, apoi a luat'o în palme, în bătăi, până s'au dus oamenii din moară de au scos'o.

Florica atât s'a năcăjit atunci, și i-a fost rușine de lume, încât a căzut la pat, a bolit o lună încheiată și s'a stins ca un trandafir brumat. O săptămână e chiar astăzi decând am înmormântat'o. Acum mamă-sa plânge, o strigă, își dă cu capul de pereți să sdrobește, dar înzădar.

Păcatele părinților — dragul meu. Ea s'a dus, da s'a dus și ce pagubă după ea că era fată bună, cuminte și frumoasă.

Bietul Nistor la auzul acestor vorbe par'că a căzut ceriul pe el, lumea se învătea cu el,

noastre. Nu ne vom alege decât cu jertfele do oameni și bani, cari le-am făcut și cari vor trebui să le facem de aci înainte.

După cum se anunță din Atena camera grecească s'a amânat în prima ei ședință, deoarece deputații nu s'au prezentat în numărul cerut pentru începerea desbaterilor.

Theotokis e grav bolnav. La deschiderea camerei s'au înființat și deputații Epirului și au depus și ei jurământul.

„Petit Parisien” anunță că generalul Sarraïl a adus la cunoștință guvernului grec, că poliția secretă franceză a descoperit mari depozite de benzin în Salonic.

„Frankfurter Zeitung” publică știrea primită de ziarul lyonez „Progrès”, care spune că aliații încă tot debarcă noi trupe la Salonic. Englezii și Francezii au construit obstacole de sârmă pe țărmul Vardarului, iar în rlu au așezat mine.

După știrile ziarelor ententei cu prilejul atacului aerian întreprins din Salonic au fost aruncate asupra Monastirului și a pozițiilor din împrejurimea orașului 200 bombe. O a doua flotă a aruncat asupra pozițiilor dușmane din jur de Ghevgheli 100 bombe. Aeroplanele s'au întors neatînse.

Din istoria Muntenegrului.

Familie domnitoare. — Monarhie teocratică. — Originea actualei dinastii.

București, 23 Ianuarie.

Muntenegrul a fost împreună cu Herzegovina, leagănul imperiului sârbesc. La început se numea Zeta, după râul care împarte țara în două masive muntoase. Denumirea de „Muntenegro” apare pentru ținuturile dintre Cattaro și lacul Scutari prin sec. XV și înseamnă — ca și sârbescul „Cernagora”, turcescul „Karadag” și albanezul „Malestije” — Muntele negru. Din Muntenegru descindea o familie domnitoare, a *Nemanjilor* sub cari puterea Sârbilor a atins punctul culminant — și anume sub Ștefan Dușan, care s'a încoronat ca țar al Bulgarilor, Sârbilor și Grecilor. Imperiul sârbesc de pe atunci era un fel de confederație și Zeta-Muntenegru de astăzi — era locul de refugiu și odihnă al domnitorilor și patrimoniul moștenitorilor.

O istorie aparte pentru Muntenegru a început abia în momentul când marea Serbie s'a desmem-

brat sub ultimul Nemanji și legăturile cari uneau pe diferiți principii cu țarul Sârbilor deveniseră prea slabe. Țara s'a proclamat atunci independentă sub dinastia *Balșa*. Acești *Balșa* (în sârbește *Balsici*) se spune că s'ar fi numit la început *Banlx*, originar din Provence, sosiți în Italia cu Carol de Anjou și stabiliți mai apoi în Zeta și Albania.

Sub domnia lor, Muntenegru avea o întindere pe care nu a mai atins-o în urmă niciodată. Ei au domnit cam 70 de ani făcând mai apoi — pe la 1490 — loc dinastiei *Cernojewici*. Dorul de patrie al unei venețiene însă puse capăt prea timpuriu acestei familii domnitoare din mica țări-toară.

Soția lui *George V. Cernojewici*, o tânără venețiană foarte frumoasă, care trăise în bunătați și lux în orașul ei natal, se plictisea grozav în mijlocul sărăciei din Muntenegru izolat pe lângă altele aproape cu desăvârșire de restul lumii. De altfel și soțul acesteia era ars de dorul Veneției unde își petrecuse cei mai frumoși ani din tinerețe și unde primise titlul de onoare de patrician. De aceea, adunând într'o zi poporul și șefii triburilor la o mare consfătuire le-a comunicat că e hotărât să se retragă.

Temându-se însă că setea de putere va deslănțui un războiu civil în țară, a predat puterea domnitoare și insignele dinastice mitropolitului *Babila*. Astfel, Muntenegrul deveni la 1516 un stat teocratic și *Babila* a fost primul din șirul nesfârșit al prelaților războinici aleși de popor, care a ținut statul muntenegrean sub puterea lor mai mult de trei secole.

După moartea vlădicei *Petru II* (1830—1851), renumit de altfel și ca poet sârb, au intervenit schimbări fundamentale în constituția Muntenegrului: *Danilo* nepotul și urmașul lui *Petru II* abrogă puterea episcopală, proclamându-se cu asentimentul poporului, al Rusiei și Austriei ca principe și domnitor lumesc al Muntenegrului.

În Muntenegru a mai domnit de altfel și înainte un *Danilo*: acesta fu mitropolitul *Danilo Njegoci* (1697—1735). El se cobora dintr'una din cele mai vechi familii din Herzegovina, a *Herokowicilor*, cari se refugiaseră la 1476 în Muntenegru pentru că refuzaseră de a se supune Turcilor. Cu timpul aceștia au adăugat numelui lor de familie și pe acela al localității de origină *Njegoci*.

Când *Danilo Njegoci* a fost ales vlădică s'a intitulat *Danilo Petrovici* — deși pe tatăl său îl chema Ștefan — probabil din recunoștință către țarul Rusiei *Petru cel Mare*, care i-a susținut pe Muntenegrenii în luptele lor contra Turcilor.

Acest *Danilo I. Petrovici Njegoci* este adevăratul fondator al actualei familii domnitoare din Muntenegru, întrucât, înainte de a se retrage la mănăstire, după o guvernare de 38 ani, făcu să fie ales nepotul său *Sava Petrovici*.

Monarhia teocratică a devenit de atunci ereditară, și anume urmă unchiului totdeauna nepotul, pentrucă prelații nu trebuiau să se căsătorească.

Danilo I, a fost după cum s'a arătat mai sus, nepotul predecesorului său, și când acest *Danilo* a fost asasinat la 1860, i-a urmat la domnie nepotul său, *regele Nikola I*. Moștenitorul tronului de acum e tot un *Danilo*, care ține în căsătorie o princesă germană, lupta de *Meklenburg-Strelitz*, și care și-a luat numele popular de *Milfa*.

IN ATENȚIUNEA INSTITUTELOR DE CREDIT ȘI ECONOMII. Din cauză că numărul personalului nostru tehnic — în urma înrolării la armată — s'a redus în mod foarte simțitor, rugăm instituturile de credit și economii să binevoiască a trimite bilanțurile lor spre publicare în ziar cu cel puțin 4—5 zile înainte de termin, deoarece îndată după primirea lor nu le vom putea publica.

Pentru tipărirea rapoartelor anuale asemenea se cerea un timp de cel puțin 16 zile.

— Tipografia „Concordia” societate pe acții.

Războiul european.

Reorganizarea armatei sârbești.

Atena. — Reorganizarea armatei sârbești e în curs pe insula Corfu, sub conducerea moștenitorului Alexandru, Anglia, Franța și Italia provăd trupele sârbești cu muniție, arme și alimente.

Deputați sârbi în Roma.

Roma. — Aici au sosit din Brindisi după unii 70, iar după alții 130 deputați sârbi, cari vor petrece în capitala Italiei timp de o lună.

Ocuparea Beratului.

Salonik. — Agenția Havas anunță: Trupele austro-ungare-bulgare au ocupat orașul Berat. Bulgarii vor înainta de aici împotriva Valonei, iar trupele austro-ungare împotriva Durazzoului.

(Berat se găsește în partea sudvestică a Albaniei, la picioarele muntelui Signa, la o distanță aeriană de 50 km. dela Valona, iar dela Durazzo de 70 km.)

Kitchener în Mesopotamia.

Berlin. — Din frontiera rusească se anunță: *Novoje Vremja* are din Londra informația, că lordul Kitchener s'a dus în Mesopotamia pentru ca să ia cele mai apropiate informații despre situația armatei engleze de acolo și dacă necesitatea ar cere să dea o altă direcție operațiilor.

Tarul către Nicolaevici.

Petrograd. — Tarul a adresat marelui duce *Nicolae Nicolaevici* un manuscript în care îi mulțumește pentru *faptele victorioase săvârșite de armata rusească în Caucaz* cu ocazia luptelor din zilele din urmă, exprimându-și totodată *mulțumirile* tuturor soldaților și ofițerilor cari au luat parte la acele bătălii. La sfârșitul scrisorii își exprimă convingerea că această trupă eroică *își va continua înaintarea până când nu va nimici dușmanul.*

Declarația de războiu alui Essad-pașa.

Geneva. — „Journal” declară că acea comunicat prin care pașa Essad declară războiu Austro-Ungariei, nu este încă verificat.

Lupte decisive nu se vor da în Balcani.

Berna. — *Corriere della Sera* anunță: În tot cazul, activitatea din Balcani a împătritei înțelegeri este o bună armă împotriva puterilor centrale. Cu toate acestea, *calea învingerii nu va duce peste Serbia, Muntenegru și Albania*, deoarece forțele dușmanului nu în Balcani sunt în deplină putere. *Aiații vor da luptele decisive în Rusia, Flandra și Vogese.*

Nou partid rusesc.

Geneva. — „Rjeci” anunță că fracțiunea naționalistilor din partidul progresist a hotărât să se unească cu centrul. Aceasta hotărâre se poate considera ca definitivă. Șeful noului partid are să fie contele Bobrinsky și are să fie unul dintre cele mai puternice partide ale dușmanului.

Criza cabinetului Salandra.

Berna. — Lui *Petit Parisien* i se telegrafiază din Roma, că *probabilitatea reconstruirii cabinetului s'a atenuat*. Cele două sedințe secrete ale socialistilor au slăbit majoritatea lui Salandra. Proiectul privitor la formarea „cabinetului național” nu va fi înaintat în cameră.

Parlamentul suedez pe lângă neutralitate.

Stockholm. — Ieri s'a început în parlament dezbaterile bugetului. În vorbirea rostită, primul ministru a accentuat că nici în țară nici în străinătate nu este modificată învovăla că politica guvernului suedez este politica neutralității. Primul ministru și-a repetat declarația făcută vara trecută, că cea mai ferbinte dorință a Suediei este păstrarea neutralității. Se va nizu din toate puterile să-și păstreze această atitudine, își da seama însă cu oarecare probabilități, cari i-ar face imposibilă pacea până la sfârșit.

Sefii liberalilor și ai partidului drept s'au pronunțat în unanimitate pentru susținerea cu orice preț a acestei neutralități.

Socialdemocratul Branting a declarat că necesitatea ar cere o înțelegere care să atenueze situația încordată, ceea ce se potentează prin accentuarea opozițiilor.

Prim-ministrul a ținut să repete că cea mai

ferbinte dorință a guvernului este să poată menține pacea, își da bine seama însă, că poate veni momentul care să contrazică acestor nizuințe arzătoare.

Comunicat despre flota antantei.

Milano. — Corespondentul din Balcan ai lui „Corriere della Sera” anunță că în cursul zilelor din urmă marile bulgare au fost foarte viu bombardate de către vasele de războiu engleze, franceze și italienești. Canonadele erau direcționate spre casarmele din Dedea-gaci, edificiile căii ferate și satele Hagilar, Tasik și Porto-Lagos. Din partea Italianilor a bombardat crucșătorul Piemonte. Corespondentul spune că flota aliaților a desvoltat o activitate foarte vehementă în cele dintâi trei săptămâni a anului nou. În rândul lutăi a sprijinit retragerea trupelor anglo-franceze din peninsula Gallipoli și a luat parte la luptele de retragere din Sedilbahr cari au ținut patru zile. În urmă, flota a pornit un drum de descoperire pentru ca să afle submari-nele dușmane și stațiunile lor. Pentru ca să pună pledeci transporturilor de trupe turcești la Xanti, au bombardat drumul de fier bulgar din Tracla.

Doru-mi-i și jele-mi-i...*)

Plângeți ochi și lacrimi, Că vis' tare depărtați, De copii și de soție Și de draga mea moșie; De părinți și de surori, De frați și de verișori, Și vorbim cu cărțile, Ca luna cu soarele; Cartea-i albă și frumoasă, Că nis' vîi și trăim bine, Nu dorim de-acas' pe nime, Numai frunzița de nuc, Vai, Doamne, de ai mei prunci, Că au rămas mititei, Fără tată, vai de ei! Că de șapte luni îi mult, Le port dorul n'ntrecut.

Intr'o noapte s'a 'ntâmpat, Că greu vis eu am visat, Că ziceau cătră-a lor mumă, Num' o vorbă să le spună, Să le spună-adevărat, Taica' lor unde-a plecat? Căci de șapte luni îi dus Și nimica nu li-a spus, Ci le-a spus să nu-l dorească Și de el să nu vorbească, Că e dus la tîrg departe Și-acuș va trimite carte.

Dar pruncuții iar' întreabă: „Spune-ne, măicuță dragă, Spune-ne, măicuță, bine, Că taica e 'n țări străine, Noi acas' n'avem pe nime, Numai plugul în obor”) Și casa plină de dor”.

Ea atunci se punea, Haine negre îmbrăca, Copilașii mi-i lua Unul la piept îl punea, Altul de mână-l ținea Și din gură-asa grăia: „Taica vostru-i dus departe, De cinci luni n'a trimis carte, Până într'o zi de Joi A venit carte la noi, Că a perit în războiu. Rău o fi, Doamne, de noi”.

Și nevasta năcăjită Năcăjită și zdrobită Mănila 'n piept își punea, La Dumnezeu se ruga

*) Din „Căntece din războiu”, partea II. „Dor și jale”, adunate de Dr. Dimitrie Cioloca. Acest volum a se tipărește acum în tipografia diecezană din Caransebeș.

1) Vis=expresie provincială în Bănat pentru: sunteți.

2) Nis=sunteam.

3) Taica=tata.

4) Curte.

Și din graiu așa grăia: „Doamne, fă-mă curcubeu, Să ajung la soțul meu, Să'l văd unde-i îngropat Și să-i pun cruce la cap; O cruciță de alun Și o vorbă să îi spun, De ai noștri copilași: Vai, soțule, cum ne lași, Cu pruncuții mititei, Vai de mine și de ei!”

Eu atunci greu am oftat Și din ochi am lăcrimat Și din gură-am cuvântat: „Doru-mi-i și jele-mi-i, De draguții mei copii Și de tine, draga mea... Dar mă rog de Preceasta, Grija voastră să o poarte Și să 'ndrepte-a voastră soarte, Că eu d'aci m'as scula, La toți sfinții m'as ruga, La sfinți și la Dumnezeu, Să vă apere de rău... Dar nu pot, că m'au băgat, În sieriu de lemn de brad; Și nu pot, că m'au închis, În sieriu de lemn de tis, Și sieriu-i ferecat, C'am murit pentru 'mpărat, Și sieriu-i cu lăcate, C'am murit pentru dreptate, Și la cap am cruculiță, C'am murit pentru credință”.

Scrisă de Martin Stan, reg. 43, din Zorlentul-mare, comitatul Caraș-Severin. De prezent se află pe frontul italian.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 26 Ianuarie 1916.

Intr'un spital...

Aer îmbăcșit de fum de țigară în căldura intensivă răspândită de focul cuptorului de fier. Invalizii, risipiți pe paturi, tolăniți într'o leno apatică și moale. Un grup de 3-4 joacă cărți la masa din mijloc: un român viu cu ochii ageri, cu piciorul înfășat până la genunchi, așezat pe o ridicătură din 2-3 perinițe. Și: mută ea pe un obiect străin, dintr'o direcție într'alta, doar îi mai conțenește durerile din rană. Joacă cărți, și ride, și își mută piciorul de sus jos, de jos iar pe perini. Cellat un ungar mic, sprinten, cu cărțile răzimate de speteaza scaunului. Piciorul îi lipsește din trunchi. Își trece țigară după țigară și bate cărțile cu îndărjire. Al treilea, cu un singur braț ce-i rămăsese învârteste în tăcere cartoanele murdărite.

Pe paturi, tot atâția schilavi, cari au prins și accente de veselie de când s'au obișnuit cu gândul că nu mai sunt oameni întregi de altădată. Intr'o frățietate în care se îmbrățișează numai nenorocul, trăese alături aici toți de toate graiurile și neamurile. Unul îi taie pânea celuilalt, al doilea cu piciorul înfășat se razimă pe umărul stâng întreg al celui de alături îi lipsește numai brațul drept, și așa mai departe se ajută acești infirmi, cari acolo, în tranșee își tăiau și rupeau reciproc carnea și oasele.

Pe un pat stă nemișcat un om trecut, peste patruzeci de ani. Un slovac biet singur, solitar, cu care nu se poate înțelege nimeni. La picior are o rană cruntă și pe față-i prăpădită, îmbătrânită i se văd durerile. De trei zile nu mai poate mânca nimica, doar câte o înghițitură de lapte îl mai nutrește. Un sanitar, care-i înțelege vorba îl întreabă de trei ori la zi dacă vrea „menaja” și indiferent se duce mai departe. Și el rămâne iar alătuț și îmbătrânit și se învârteste în tăcerea lui forțată de a nu putea fi înțeles de nimeni.

Digalină, da da, digalină, recomandă doctorul samaritenței îngrijată, să-i dai astă seară, zice și grăbește să treacă în revistă fugară celelalte paturi. Slovacul își întoarce fața spre doctorul grăbit și-și pipăie pieptul și mijlocul și-și spune durerile în graiul lui neînțeles aici.

Nu vrea țigară, nici cărți de joc, și-și fixează ochii cu obosca care nu mai vrea nimic, spre tovarășii lui infirmi. Acasă va avea și el de sigur nevastă și copii, ori soră, ori mamă gârbovită, care i-ar unge, i-ar des-

cânta de leac și ar ști să le spună ceea ce ei doare. Aici, în tumultuoasele nenorocirilor, cine are răgaz să se oprească la fiecare, să-l întrebe de ce-l doare.

Ce-i astăzi o viață de om, fie el Slovac, Ungur, Român, Neamț, Țigan, ce-ar fi. Ce-i azi o văduvă, și copiii, ori mamă care se bocește... Azi, când trăim în domeniul nădejdlor risipite, iubirilor și fericiirilor pustite, și în camerele spitalelor cu schilavi și porțiunile de digalină prescrise în pripa ce o îngăduie clipa vizitei.

T. B.

† **Văd. Cristina Codrean născ. Ciorogariu.** Ieri s'a stins în Siclău o nobilă matroană română, dna văduvă Cristina Codrean născ. Ciorogariu, sora P. C. Sale părintelui protosincol și director seminarial Roman R. Ciorogariu. Răposata în Domnul a fost tipul soției cinste, a mamei bune și a româncei brave. Prin moartea ei se îmbracă în doliu distinssele familii românești Ciorogariu, Dr. Ispravnic, Dr. Brădeanu, ș. a., cărora le transmitem condoleanțele noastre.

Odihnească în pace!

Familia a lansat următorul anunț funebru:

Cu profundă durere aducem la cunoștință trecerea la cele eterne a neuitatei noastre bună mamă, soră, cumnată, soacră și bunică **Văd. Cristina Codrean născ. Ciorogariu** lovită de apoplexie de inimă în 12 (25 Ianuarie) în al 72-lea an al vieții binecuvântată.

Rămășițele pământești a scumpei noastre defuncte vor fi așezate spre odihnă eternă în 14 (27) Ianuarie ora 10 a. m. în cimitirul gr. or. rom. din Siclău.

In veci pomenirea ei!

Siclău, la 12 (25) Ianuarie 1916.

Văd. Terenția măr. Iercan, Gabriela măr. Brădean, Adriana măr. Ispravnic, Nicolae Codrean fiice și fiu. **Dr. Atanasu Brădean, Dr. Sever Ispravnic, Elena Morariu măr. Codrean, gineri și noră. Roman Romul Ciorogariu, Emilia Bodrogian născ. Ciorogariu, frate și soră. Văd. Elisabeta Poliț născ. Codrean, Văd. Ileana Ciorogariu născ. Suci, Constantin Bodrogian, cumnată și cumnată, Aurelia Evuțian cu soțul Ioan Evuțian, Tudor Iercan, Mircea Iercan, Nerva Iercan, Sabin Brădean, Salvator Brădean, Letiția Ispravnic, Sever Ispravnic, Nicolae Codrean, nepoți și nepoate. Letiția Evuțian strănepoată.**

Dr. Marius Sturza — bolnav. În toate cercurile aradane a pricinuit o adâncă consternare svonul despre îmbolnăvirea între simptome suspecte a dlui **Dr. Marius Sturza**, distinsul medic șef al spitalului de carantină din Arad. Svonul acesta părea chiar a primi o confirmare prin faptul, că d. Dr. M. Sturza în prezent curează pe colegul său Dr. Fr. Lust, medic de regiment, îmbolnăvit de tifos exantematic. Deoarece d. Sturza fusese cuprins de foarte mari febrințeli, se bănuia că și d-sa s'a molipsit dela colegul său. Dar spre marea noastră bucurie aflăm, că azi d. medic Dr. M. Sturza se simte mai bine și se semnalează o scădere a febrințelii de care suferea așa, că suferindul a părăsit azi patul pentru a merge la patul colegului său suferind, care și dânsul în urma tratamentului din partea dlui medic Dr. Sturza se simte mai bine.

Dorim distinsului medic Dr. Sturza însănătoșare grabnică și deplină.

Hirotonire. Din Caransebeș ni se scrie: Azi, Marți, 11/24 Ianuarie, P. S. Sa d. episcop Dr. Miron E. Cristea a hirotonit pe avocatul **Dr. Nicolae Ionescu** intru diacon. Măne d. Dr. Ionescu va primi hirotonirea intru presbiter.

Rolul voivodului Putnic. Legațiunea sârbească din București desminte știrea care pretindea că voivodul Putnic ar fi murit în Corlu. După cum e informată legațiunea sârbească din București voivodul Putnic a luat iarăși comanda asupra armatei sârbești și bucurându-se de deplină sănătate conduce în Corlu reorganizarea armatei sârbești.

Cutremur de pământ. Aparatele seismografice ale observatoarelor meteorologice din monarhie au semnalat Luni dimineața pe la orele 8 un cutremur mai mare de pământ. După unele observatoare cutremurul probabil a fost în Italia de mijloc, iar după altele în America. **Până acum n'au sosit știri mai pozitive.**

Ofițeri români prizonieri în Rusia. **D. Dr. Simeon de balinț** cadet în armata austro-ungară în reg. de inf. nr. 85 maramurășan, în prezent prizonier, de războiu ne trimite următoarea scrisoare datată din *Tzaritzin sur Volga (Rusia)*:

On. dle redactor,

Subscriși ofițeri români din armata austro-ungară vă rugăm să binevoiți a publica în prețitul ziar „Românul” că suntem în captivitate rusească din luna lui Septembrie și suntem cu toții sănătoși: Dr. Octavian Vasu, Dr. Coriolan Balta, Dr. Simeon Sbârcea, Dr. Simeon de Balinț, Adrian Ciacian, Cornel Vaida, Petru Faur, Traian Rațiu, Constantin Fărcașiu, originari din Ungaria și Ardeal și George Lariencescu și Sergius Gabor din Bucovina.

Mai sunt în această localitate încă vre-o 15 ofițeri români, cari însă au sosit aci mai târziu și astfel nu am putut afla numele lor.

Dr. Nicolae Căpețianu — dispărut. Primim următoarele rânduri dela d. *Virgil Nistor*, preot militar:

Cu datul de 14 Iunie n. am primit dela comanda batalionului 27 de vânători știrea, că sublocotenentul în rezervă Dr. Nicolae Căpețianu, candidat de avocat, originar din Bănat, din 7 Ianuarie n. 1916 a dispărut. Nu se știe cu siguranță dacă respectivul este prizonier sau este mort.

Nesțînd adresa părinților, servească această spre știre despre soarta fiului lor.

POȘTA REDACȚIEI.

Sp. A. Rândurile despre „Musă” sunt slab inspirate — fatalitate, ce zici? — și lipsite de orice consistență.

G. Articole de extensiunea celui trimis nu pot încăpea nici chiar în numerile voluminoase de sărbători. Mai suferi și de alte greșeli.

I. Cr. Albele articole sunt lipsite de limpeziciunea de altă dată. Pe de altă parte credem că e de prisos se revenim asupra propunerii „Telegrafului” cu cele 8 orfelinate, ea este născută moartă. Salutați.

P. M. in P. „Reflexiile” sunt nepublicabile.

E. A. in B. Atingeți susceptibilități nebănuite de d-v. Nepublicabil.

Mai multora. E de prisos să ne trimiteți manuserise inserate și într'alte foi. Le citim noi acolo, și dacă au importanță le relevăm.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Au plătit abonamentul următorii: **D. Maria Biberea, Barbos 11.80 cor. până la 31 Martie a. c.; D. C. Dimian, Brețcu suma de 40 cor. s'a comptat în abonamentul fiului d-v. pe timpul din 1 Septembrie 1914 până la 31 August 1915. Rugăm să ne trimiteți și restul pe 1915 precum și abonamentul înainte pe 1916. — D. George Nicorescu, Erisig 14 cor. până la 31 Martie 1916, ziarul de aci se expediază regulat; D. Nic. Prația, Buchum 14 cor. până la 29 Februarie 1916; D. Ioachim Iumanca, Caransebeș 14 cor. până la 30 Aprilie a. c.; D. Nicolae Novacovicu, Gherbovet 7 cor. pe Quart I a. c.; D. Gavril Selegian, Timișoara 7 cor. pe Quart I 1916; D. Silviu Teposu, Piskirendezó 14 cor. până la 17 Martie 1916; D. Ștefan Toth, Timișoara 7 cor. până la 29 Februarie a. c.; Cassa de păstrare, Dezna 7 cor. pe Quart I 1916; D. Ioan Neagu, Gladna 7 cor. pe Quart I 1916; D. Adrian Popescu, Măderat 7 cor. până la 29 Februarie a. c.; D. Ioan Pop, Ercea-mare 14 cor. pe sem. I 1916; D. George Ștefan, Murășorheiu 6 cor. până la 31 Martie 1916; D. George Vior, Jdíoara 14 cor. pe sem. I 1916; D. P. Colhon, Laz. Abonamentele primie și ziarul trimis la ambele adrese.**

Au trimis în abonament următorii: **D. Petru Bonca 2 cor. pe sem. I 1916; D. Ioan Cioban, Voiteg 4 cor. pe 1916; D. Petru Ciucea, Boroșineu 4 cor. până la 30 Iunie 1916; D. Vasile Nandru și Lazar Nițu, Vărădia 2—2 cor. până la 30 Iunie 1916; D. Dimitrie Radivoi, Heres 4 cor. pe 1916 întreg; D. Constantin Valea, Boroșineu 4 cor. pe 1916 întreg; D. Alexie Borca, Tompa 2 cor. pe sem. I 1916; D. Maria Bujor, Magare 2 cor. pe sem. I 1916; D. George Cotanescu, Birchiș 2 cor. pe sem. I 1916; D. Teodor Buda, Cherechiu 10 cor. până la 30 Iunie 1916; D. Aurel Vasii, Satumic 2 cor. pe sem. I 1916.**

Ultima oră.

REGELE GRECIEI SE PREGĂTEȘTE SĂ PARĂSEASCĂ ATENA.

Berlin. — Lui Lokalanzeiger i se anunță din Sofia: Rusia și Italia nu aprobă procedura volnică a generalului Sarrail față de Grecia. Aceste două puteri s'au și declarat că pentru debarcarea dela Phaleron e responsabilă singur Franța. Chiar nici Anglia nu e mulțumită cu ministrul ei la Atena.

Situația se tulbură tot mai mult. Grecia privește cu liniște volnicile ententei, dar nu-și părăsește deocamdată neutralitatea. S'au făcut toate pregătirile pentru cazul, când regele ar fi constrâns să părăsească temporar Atena.

PORTUGALIA SE PREPARĂ DE RĂZBOIU IMPOTRIVA GERMANIEI.

Berna. — Portugalia face pregătiri pentru mobilizare. Anglia, care dorește să pună mâna pe cele 37 vapoare atlantice germane, carl la începutul războiului s'au refugiat în portul dela Lisabona, o constrânge pe Portugalia să declare războiu Germaniei.

ITALIENII DUC POPULATIA CIVILA DIN VALONA.

Lugano. — Se anunță din Milano: Italienii evaculează Valona. La Bari a și sosit 2 vapoare cu locuitori din Valona.

BULGARIA RECUNOAȘTE PRETENȚIUNILE ALBANEZE ALE GRECIEI.

Sofia. — Intre guvernul bulgar și grec sunt în curs tratative importante. Bulgaria a recunoscut pretențiunile albaneze ale Greciei.

RUȘII PREGĂTESC O NOUĂ OFENSIVĂ.

Budapesta. — Se comunică dela cartierul pressei: Acțiunea intensă de artilerie în unele sectoare ale frontului rusec și acțiunea de explorare a aeroplanelor dușmane arată că Rușii pregătesc în curând o nouă ofensivă. Pozițiunile noastre sunt bine fortificate și așteptăm cu încredere evenimentele ce vor urma.

LUPTLE NOASTRE CU ARMATA PRINȚULUI MUNTENEGREAN MIRCO.

Lugano. — Ziarului „Secolo” i se telegrafa-ză din Atena: Armata de apărare dela Scutari a opus rezistență de două zile pe muntele Tarabos. În aceste lupte 2200 de Muntenegri au fost făcuți prizonieri. Armata prințului Mirco împreună cu rămășițele trupelor sârbești într'o stare îngrozitoare au trecut râul Drin (?) și a luat drumul spre Croia-Tirana-Durazzo. Această armată numără vre-o 60 mil oameni.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Dela pretura cercului Cislădia.

Nr. 391/916.

Concurs.

Public concurs pentru oficiul vacant de vice-notar pentru Râu-Sadului și invitat pe toți acei cari ar dori să reflecteze la acest oficiu să-și înainteze cererile în această chestie până la 21 Februarie n. 1916 alăturând documentele prevăzute de §. 3. al art. de lege XX. din 1900.

Emolumentele sunt: leafa fundamentală legală, 100 cor. cheltuieli de călătorie, 100 cor. bani de locuință, diurnele legale pentru lucrările făcute particularilor.

Cislădie (Nagydisznód), 22 Ianuarie 1916.

Dr. Schuster m. p. protopretore.

(1-2)

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tălat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**